

IK BEN EEN KAT

Inhoud

Ik ben een kat

7

Verklarende woordenlijst

175

Verklarende eindnoten

178

Nawoord door Luk van Haute

186

I

Ik ben een kat. Een naam heb ik nog niet.

Ik heb geen idee waar ik ben geboren. Mijn enige herinnering is dat ik miauwde op een schemerige, vochtige plek. Daar zag ik voor het eerst het wezen dat ze 'mens' noemen. Meer nog: naar ik later vernam, ging het hier om een student, de meest boosaardige soort onder de mensen. Het verhaal gaat dat deze studenten ons nu en dan vangen, koken en opeten. Maar op dat moment wist ik van niets en hij joeg me dan ook niet bepaald angst aan. Toen ik op zijn handpalm werd gezet en zo, *zoef*, de hoogte in werd getild, gaf me dat een wat zweverig gevoel, meer niet. Enigszins tot rust gekomen op die handpalm keek ik naar het gezicht van de student, mijn eerste blik dus op een zogeheten 'mens'. De verwondering die ik toen voelde is me altijd bijgebleven. Om te beginnen was dat gezicht, waarvan je zou verwachten dat het getooid is met haar, zo kaal en glad als een ketel. Later heb ik heel wat katten gezien, maar zo'n mismaaktheid ben ik bij hen niet één keer tegengekomen. En dat was niet het enige. In het midden van het gezicht zat een opvallend uitsteeksel. Uit de gaten daarvan blies hij bovendien af en toe een pufje rook. Het was echt verstikkend. Dat dit de tabak was die mensen roken, ben ik nog niet zo lang geleden eindelijk te weten gekomen.

Ik zat een poosje gezellig in de handpalm van deze student, tot ik met een enorme snelheid begon rond te tolleren. Of het de student was die bewoog of alleen ik, wist ik niet, maar alles duizelde me voor de ogen. Ik werd misselijk. Juist toen ik dacht dat ik reddeloos verloren was, klonk er een plof en zag ik sterretjes. Tot zover mijn herinnering, want wat er daarna gebeurde kan ik me met de beste wil van de wereld niet meer voor de geest halen.

Toen ik weer bij mijn positieven kwam, was de student verdwenen. Van mijn talrijke broers en zussen was er niet één meer te zien. Zelfs mijn lieve mama was nergens te bespeuren. Anders dan op de plek waar ik tot dan toe had verbleven, was het op de koop toe ontzettend licht. Het was zo fel dat ik mijn ogen niet kon openhouden. Wat een vreemde toestand, dacht ik, en ik begon voorzichtig te kruipen, maar dat deed vreselijk pijn. Vanaf mijn bedje van stro was ik pardoes in een bosje bamboe gesmeten.

Moeizaam kroop ik het bamboebosje uit en kwam zo terecht bij een grote vijver. Ik ging voor de vijver zitten en vroeg me af wat ik moest beginnen. Een briljant idee diende zich niet meteen aan. Als ik huil, komt de student me misschien weer halen, bedacht ik na een poosje. *Miauw, miauw*, probeerde ik, maar niemand kwam. Ondertussen ruiste de wind over de vijver en begon de avond te vallen. Ik kreeg grote honger. Ik wilde nog wel miauwen, maar mijn stem liet me in de steek. Niets aan te doen, besloot ik, laat ik dan maar op zoek gaan naar voedsel, om het even wat, en met vallen en opstaan vervolgde ik mijn weg, links om de vijver heen. Het kostte me veel pijn en moeite. Ik beet door en sleepte me voort, tot ik eindelijk bij een plek kwam met tekenen van menselijke aanwezigheid. Als ik daar naar binnen ga, vind ik wel iets, dacht ik en door een opening in de ingezakte bamboe-omheining sloop ik een tuin binnen. Vreemd hoe het lot beschikt, want was deze bamboe-omheining niet stuk geweest, dan was ik misschien verhongerd langs de kant van de weg. Toeval bestaat niet, zoals ze zo vaak zeggen. Dit gat in de omheining is tot op de dag van vandaag mijn doorgang wanneer ik op visite ga bij Lappie, de lapjeskat van de buren. Goed, ik was dan wel binnengeglipt, maar hoe het nu verder moest, wist ik ook niet. Inmiddels werd het donkerder, kreeg ik steeds meer honger, nam de koude toe en begon het ook nog eens te regenen. Onder de gegeven omstandigheden had ik geen moment meer te verliezen. Noodgedwongen begaf ik me in de richting van waar het tenminste licht was en warm leek. Achteraf bekeken moet ik me op dat moment al binnen in het huis hebben bevonden. Hier zou ik de gelegenheid krijgen om andere mensen dan

die student te zien. De eerste die ik tegenkwam was de keukenmeid. Die was nog een stuk bruter dan de student daarvoor, want zodra ze me zag, greep ze me bij mijn nekvel en gooide me de deur uit. Oei, dit zit fout, dacht ik. Ik sloot mijn ogen en liet mijn lot over aan de Voorzienigheid. Maar ik hield het niet uit van de honger en de kou. Ik maakte gebruik van een moment van onoplettendheid van de meid om opnieuw de keuken binnen te sluipen. Waarop ik er binnen de kortste keren weer werd uitgegooid. Ik werd eruit gegooid en kroop naar binnen, kroop naar binnen en werd eruit gegooid, en zo vier, vijf keer na elkaar, weet ik nog. Ik kreeg terstond een hartgrondige hekel aan de meid. Onlangs heb ik het haar betaald gezet door haar makreelgeep te stelen, waardoor er na al die tijd een last van me af viel. Bij haar laatste poging om me eruit te zetten verscheen de heer des huizes, met de vraag wat al dat kabaal te betekenen had. De meid keerde me bungelend naar haar baas en zei: 'Hoe vaak ik het er ook uit gooi, dit zwerfkatje komt steeds weer de keuken binnen, tot vervelens toe.' Draaiend aan de zwarte haren onder zijn neus, staaarde de man me een poosje aan en zei toen: 'Als het zo zit, laat het dan maar binnen.' En prompt was hij weer weg. Hij leek me een man van weinig woorden. De meid liet me met tegenzin op de keukenvloer vallen. En zo besloot ik van dit huis mijn woonplaats te maken.

Mijn baasje en ik zien elkaar zelden. Van beroep blijkt hij leraar te zijn. Als hij thuiskomt van school, zit hij de rest van de dag in zijn studeerkamer en komt nauwelijks naar buiten. Zijn huisgenoten denken dat hij een noeste werker is. Hijzelf laat het ook voorkomen alsof hij een noeste werker is. Maar in feite is hij niet zo noest als ze denken. Nu en dan ga ik op kousenvoeten even gluren in zijn studeerkamer en geregeld betrap ik hem erop dat hij een dutje doet. Soms druipt er kwijl op het boek waarin hij zat te lezen. Hij heeft een zwakke maag, en zijn huid is gelig en mist soepelheid; symptomen van zijn sloomheid. Niettemin verorbert hij enorme maaltijden. Na zo'n enorme maaltijd neemt hij Takadiastase in. En na zijn dosis slaat hij een boek open. Zodra hij een paar bladzijden heeft gelezen, wordt hij slaperig. En kwijlt hij op het boek. Dat is de routine die zich iede-

re avond herhaalt. Ik ben dan wel een kat, ik heb ook weleens mijn mening. Leraren hebben het echt gemakkelijk. Als je als mens wordt geboren, is leraar worden het beste wat je kunt doen. Een beroep dat je ondanks al die slaap toch nog kunt uitvoeren, mag zelfs voor katten niet onmogelijk zijn. En toch, als je mijn baasje bezig hoort, heeft niemand het zo zwaar als een leraar. Telkens als er vrienden op bezoek komen, heft hij een klaagzang aan.

Toen ik destijds mijn intrek nam in dit huis, was ik, behalve bij mijn baasje, bijzonder ongeliefd. Overal werd ik afgewezen, niemand wilde iets met me te maken hebben. Hoe weinig gewaardeerd ik wel was, kun je ook afleiden uit het feit dat ik tot op de dag van vandaag geen naam heb gekregen. Ik zoek dus maar zo veel mogelijk het gezelschap op van mijn baasje, die me tenminste heeft binnengelaten. Wanneer hij 's ochtends zijn krant leest, spring ik steevast bij hem op schoot. En als hij een middagdutje doet, ga ik altijd op zijn rug liggen. Niet dat ik zo op mijn baasje gesteld ben, maar aangezien niemand anders zich om mij bekommert, moet het maar zo. Na een en ander te hebben uitprobeerd, slaap ik nu 's ochtends op het houten vat met de gekookte rijst, 's avonds op de *kotatsu* en 's middags, als het mooi weer is, op de veranda. Maar het knuste is toch 's nachts bij de kinderen in bed kruipen om samen met hen te slapen. Deze kinderen zijn vijf en drie en 's nachts slapen ze in één bed op een aparte kamer. Ik ontdek tussen hen in dan altijd het vrije plekje voor mezelf en wring me daar op de een of andere manier in. Als ik echter de pech heb dat een van beiden wakker wordt, zwaait er wat voor me. Vooral de kleinste heeft een slecht karakter. 'De kat is hier weer, de kat is hier weer,' gillen ze dan, of het nu midden in de nacht is of niet, en ze beginnen luidkeels te huilen. Dan wordt mijn baasje, die nerveuze maaglijder, gegarandeerd wakker en komt hij uit de kamer ernaast gevlogen. Ik zweer het je: onlangs nog mepte hij met een liniaal stevig op mijn achterste.

Hoe langer ik met mensen samenleef en hen observeer, hoe meer ik moet bevestigen: het zijn zelfzuchtige wezens. Vooral die kinderen, met wie ik weleens een bed deel, zijn te verschrikkelijk voor woorden.

Wanneer het hun belijft, keren ze me ondersteboven, trekken een zak over mijn hoofd, slingeren me weg of stoppen me in de oven. En als ik zelf ook maar een vinger naar hen durf uit te steken, zit iedereen in huis me met vereende krachten achterna om me te kwellen. Laatst nog werd mevrouw ziedend toen ik gewoon even mijn nagels scherpte aan een tatami en sindsdien kom ik de kamers met tatami's niet zo eenvoudig meer binnen. Ook al zit ik te rillen op de plankenvloer van de keuken, ze is niet te vermurwen. Witje van schuin tegenover ons, voor wie ik veel respect heb, zegt iedere keer als ik haar zie dat er geen hartelozere wezens bestaan dan mensen. Kort geleden baarde ze nog vier schatjes van poesjes. Maar de student die als kostganger bij hen inwoont, nam ze op de derde dag alle vier mee naar de vijver achter het huis en wierp ze erin. Nadat Witje me huilend dat hele verhaal had gedaan, zei ze dat ons kattenras nooit een mooi en liefdevol gezinsleven zou kennen, tenzij we het met de mensen uitvechten en hen tot het laatste exemplaar uitroeien. Ik kan me helemaal vinden in die stelling. Lappie van hiernaast zegt dan weer dat mensen niet snappen wat eigendomsrecht betekent en daar windt hij zich enorm over op. Bij ons is het tussen soortgenoten onderling de basisregel dat wie het eerste iets vindt, het recht heeft om dat op te eten, of het nu de kop van een gedroogde sardien is of de navel van een harder. Als iemand deze regel niet respecteert, mag je gerust overgaan tot geweld. Mensen lijkt dit concept echter helemaal vreemd, want de lekkernijen die wij vinden, ontroven ze ons stevast voor henzelf. Met brute kracht ontnemen ze ons het voedsel dat rechtmatig het onze is. Witje woont bij een militair en Lappie heeft een advocaat als baasje. Alleen al doordat ik in het huis van een leraar woon, ben ik over dit soort zaken iets milder gestemd dan die twee. Voor mij is het al goed als ik zonder kleerscheuren de dag doorkom. Ook mensen zullen niet voor eeuwig gedijen. Het is goed geduldig te blijven wachten op het tijdperk van de kat.

Door het over zelfzucht te hebben, moet ik weer denken aan een blunder die mijn baasje ooit beging door zijn zelfzucht. Laat ik die historie dus even vertellen. In wezen is er niets waarin dit baasje van

me uitblinkt, maar hij waagt zich niettemin graag aan van alles en nog wat. Hij maakt haiku's en zendt die in bij het tijdschrift *Hototogisu*, stuurt moderne poëzie naar *De Ochtendster*, schrijft Engelse teksten vol fouten, stort zich bij momenten op de boog, leert teksten uit no-spelen declameren en laat soms gekrijs weerklinken uit zijn viool, maar helaas, het wordt nooit wat. Toch is hij ondanks zijn maagproblemen altijd weer ontzettend enthousiast als hij ergens aan begint. Op het toilet zingt hij zijn no-teksten, wat hem in de buurt de bijnaam 'Maestro Plee' opleverde, maar daar zit hij helemaal niet mee en onverstoorbaar blijft hij maar herhalen: 'Ik ben Munemori van de Taira-clan.' Het is zo erg dat iedereen uitroest: 'Hoor, daar heb je Munemori weer.' Wat hem bezielde, weet ik niet, maar zo'n maand nadat ik hier was komen inwonen, kwam mijn baasje op de dag dat hij zijn maandloon had gekregen inderhaast naar huis met een groot pak onder zijn arm. Ik vroeg me af wat hij had gekocht. Het bleek om waterverf, penselen en een voorraad Whatmanpapier te gaan en hij leek vastbesloten de no-gezangen en de haiku achterwege te laten en voortaan te schilderen. En waarachtig, vanaf de dag daarop deed hij een tijdlang niets anders dan schilderijen maken, dag in dag uit, zelfs zonder een dutje te doen in zijn studeerkamer. Maar als je het resultaat bekeek, kon geen mens met zekerheid zeggen wat hij had geschilderd. Misschien vond hij het zelf ook maar knudde, want op een dag kwam een vriend langs die zich met esthetica of zoiets bezighield en toen hoorde ik hen het volgende gesprek voeren.

'Ik slaag er maar niet in fatsoenlijk te schilderen. Als ik iemand anders bezig zie, lijkt het spelenderwijs te gaan, maar nu ik zelf het penseel vasthou, voelt het zo moeilijk.'

Ziedaar de ontboezeming van mijn baasje. En ik moet zeggen: het was niet gelogen. Over het gouden montuur van zijn bril heen keek de vriend mijn baasje aan en zei: 'Een beginneling kan niet zomaar meteen goed werk afleveren, dat klopt. Ten eerste kun je geen schilderij creëren als je alleen binnenshuis een beroep doet op je verbeelding. Zoals de grote Italiaanse meester Andrea del Sarto lang geleden al zei: "Als je schildert, beeld dan de natuur zelf af. Aan de hemel staan ster-

ren. Op de aarde glinstert dauw. Er zijn vogels die vliegen en dieren die rennen. In de vijver zwemmen goudvissen. Op een verdoorde boom zitten winterkraaien. De natuur is één groot levendig tafereel.” Als je echt tot een schilderij wilt komen dat ergens op lijkt, waarom maak je dan niet wat natuurgetrouwe schetsen?’

‘Hè, heeft Andrea del Sarto ooit zulke dingen gezegd? Dat wist ik helemaal niet. Maar hij slaat de spijker op de kop. Hij heeft volkomen gelijk.’ Mijn baasje was uitermate onder de indruk. Achter de bril met gouden montuur was een smalend lachje te zien.

De volgende dag was ik zoals gebruikelijk naar de veranda gegaan om een lekker dutje te doen, toen mijn baasje heel ongebruikelijk uit zijn studeerkamer kwam en achter mijn rug naarstig met iets aan de slag ging. Wakker geschoten trok ik mijn ogen een paar millimeter open om te kijken wat hij uitspookte en met mijn spleetogjes zag ik hem helemaal doen alsof hij Andrea del Sarto was. Bij die aanblik kon ik een grijnslach niet onderdrukken. Hij had zich door zijn vriend voor de gek laten houden en als eerste gevolg daarvan zat hij daar nu een schets van mij te maken. Ik had voldoende geslapen. Ik popelde eigenlijk om eens lekker te geeuwen. Maar mijn baasje was zo ijverig in de weer met zijn penseel dat het zonde zou zijn te bewegen en dus bleef ik geduldig stilzitten. Hij was nu klaar met het tekenen van mijn omtrekken en kleurde mijn gezicht in. Ik geef toe: als kat ben ik zeker niet het meest geslaagde exemplaar. Of het nu gaat over mijn gestalte, mijn vacht of mijn gelaatstrekken, mij zul je nooit horen beweren dat die beter zijn dan bij andere katten. Maar hoe onaantrekkelijk ik ook moge zijn, de vreemde figuur die nu door mijn baasje werd getekend kon ik me er onmogelijk bij voorstellen. Om te beginnen klopte de kleur niet. Ik heb een vacht die, zoals lakwerk, geschakeerd is, met een lichtgrijze kleur waarin geel zit, een beetje zoals bij een Perzische kat. Dat alleen al is volgens mij een feit dat niemand over het hoofd kan zien. Als ik evenwel de kleurnuance van mijn baasje bekeek, dan was dat geen geel en geen zwart, geen grijs en geen beige. Het was evenmin een mengeling van deze kleuren. Het was een kleur die je alleen kon beoordelen als simpelweg ‘een soort kleur’. Merkwaardig

genoeg had ik bovendien geen ogen. Toegegeven, hij schetste me tijdens mijn slaap en dus was dat niet geheel onlogisch. Maar omdat er nergens iets te zien was wat ook maar op een oog leek, kon je niet eens uitmaken of het om een blinde kat ging of om een slapende. Dit is hopeloos, zelfs voor Andrea del Sarto, dacht ik stiekem bij mezelf. Maar ik kon niet anders dan zijn geestdrift bewonderen. Als ik had gekund, had ik voor hem nog wel wat langer roerloos willen blijven liggen, maar ik voelde al de hele tijd de drang om een plas te doen. En over mijn hele lijf jeukten mijn spieren. Op den duur kon ik het echt geen moment langer uithouden en was ik zo onbeleefd mijn beide poten eens goed naar voren te strekken, mijn hoofd laag uit te steken en een langgerekte geeuw te slaken. Nu ik dat had gedaan, had het geen zin meer me nog koest te houden. Het plan van mijn baasje lag toch in duigen en ik kon dan ook net zo goed naar de achtertuin gaan om daar een plasje te doen. Loom sloop ik naar buiten. 'Jij stommerik!' bulderde mijn baasje me achterna, met een stem die een mengeling leek van wanhoop en woede. Als hij mensen uitscheldt, heeft mijn baasje de slechte gewoonte hen 'stommerik' te noemen. Andere lelijke taal kent hij niet, dus tja. Maar ik vond het wel nogal onbeschoft iemand die tot nu toe zo geduldig was geweest zomaar een stommerik te noemen, zonder rekening te houden met hoe ik me daarbij zou voelen. Als hij nu ten minste een beetje vriendelijk keek als ik op zijn rug ga liggen, zou ik dit onterechte verwijt nog met plezier over mijn kant laten gaan, maar nooit heeft hij uit eigen beweging ook maar iets gedaan om het me naar de zin te maken. Dat hij me dan een stommerik noemde omdat ik ging plassen, was gewoon gemeen. Van nature gaan mensen prat op hun eigen bekwaamheid en stuk voor stuk zijn ze verwaand. Als er niet gauw wezens verschijnen die sterker zijn dan mensen en hun het leven een beetje zuur maken, valt niet te voorspellen hoe ver die eigenwaan hierna nog zal reiken.

Als de zelfzucht daarbij bleef, zou het nog draaglijk zijn, maar over de menselijke verdorvenheid heb ik al berichten opgevangen die nog vele malen bedroevender zijn dan dit.

Achter mijn huis bevindt zich een theetuin van zo'n dertig vierkan-

te meter. Groot is hij dus niet, maar het is wel een goed onderhouden, aangenaam, zonnig plekje. Wanneer ik thuis niet ongestoord kan dutten omdat de kinderen te veel kabaal maken, of als ik me oeverloos verveel of mijn maag niet in orde is of zo, ga ik stevast daarnaartoe om mijn zorgen van me af te schudden en verse krachten op te doen. Op een rustige dag in de nazomer, toen ik na de lunch even lekker had geslapen, maakte ik rond een uur of twee een van die wandelingetjes naar de theetuin. Zo had ik meteen ook wat lichaamsbeweging. Snuivend aan de wortels van de ene na de andere theeplant, kwam ik bij de cederheg aan de westkant, waar een grote kat in diepe slaap verzonken lag, boven op een bosje verdroogde chrysanten, dat hij onder zijn eigen gewicht had platgedrukt. Hij leek helemaal niet op te merken dat ik dichterbij kwam, of misschien merkte hij dat wel maar liet het hem onverschillig, want hard snurkend lag hij met zijn lijf languit neergevlijd. Andermans tuin binnensluipen en dan zo onbekommerd liggen slapen, ik kon niet anders dan stilletjes versteld staan van zoveel vermetelheid. Hij was een zuiver zwarte kater. Zo kort na de middag wierp de zon haar doorzichtige stralen op zijn vacht, waardoor het leek alsof tussen het blinkende dons onzichtbare vlammen oplaaiden. Hij had zo'n imposant lijf dat je hem wel de keizer onder de katten moest noemen. Hij was zeker twee keer zo groot als ik. Bewonderend en ook nieuwsgierig vergat ik alles om me heen en bleef hem roerloos aanstaren, tot de zachte, nazomerse bries de boven de cederheg uitstekende takken van de Chinese parasolboom een licht zetje gaf, zodat een paar losse blaadjes op het bosje verdorde chrysanten dwarrelden. De keizer sperde met een ruk zijn bolronde ogen open. Ik zie het nog zo voor me. Die ogen fonkelden veel mooier dan de barnsteen die mensen zo op prijs stellen. Hij verroerde geen vin. Hij richtte de gloed die van diep in zijn ogen leek te schieten op mijn petieterige voorhoofd en zei: 'Wie mag jij verdomme wel wezen?' Ik vond zijn woordgebruik een tikkeltje vulgair voor een keizer, maar in zijn stem klonk een kracht door die zelfs een hond de mond zou snoeren, zodat ik het aardig benauwd kreeg. Niet antwoorden zou echter link zijn, dacht ik, en zo goed mogelijk koelbloedigheid veinzend antwoordde